Eurasian Academy of Sciences Social Science Journal (Internatiol Refereed & Indexed)
Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal
2019 Volume:25 S: 100 - 119
Published Online May-July 2019 (http://socialsciences.eurasianacademy.org)
http://doi.org/10.17740/eas.soc.2019.V25-07

BETELNUT (Ping Lung): ENVIRONMENTAL PROBLEMS, SUBSTANCE ADDICTION AND CANCER

Derya KULOĞLU*

* Trakya Üniversitesi, Dr. Öğretim Üyesi
E-mail: deryakuloglu@yahoo.com

Copyright © 2019 Derya KULOĞLU. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

The betelnut are grow in the form of grape among the crown of tall trees, tropical palm type in the south of Taiwan. Betelnut plantations have increased in Taiwan more than five times from the end of 1990s because of huge profits and demand. Since the late 1990s, the government has declared war on production and consumption of betelnut, because of demages on the people health and environment. For this reason, today the betelnut name is identified with environment, addiction and cancer. The betelnut are grow in Southeast Asia and especially in southern part of Taiwan. Research has shown that the consumption of betelnut has negative effects on environment and human health. Its effects on the environment are seen as soil erosion and acidification by excessive washing of the soil. On the other hand, its negative effects on human health are seen as substance addiction, mouth and laryngeal cancer. As known the betelnut the second most important product in agricultural production after rice in Taiwan and used by many consumers as chewing gum. The aim of this study is to draw attention to the destructive effects of the betelnut on the environment and human body and finally to make a general assessment of the policies of the Taiwan government against the production and consumption of betel nuts. The study was prepared as a literatüre review.
Keywords: Taiwan, Environmental Problems, Cancer, Substance Addiction, Betelnut,Ping Lang

AREKA CEVİZİ: ÇEVRE SORUNLARI, MADDE BAĞIMLILIĞI VE KANSER

ÖZET

Areka cevizi, Güney Tayvan'da tropikal palmiye türü ağaçların taçyaprakları arasında üzüm salkımı formunda yetişir. Tayvan'da areka cevizi plantasyonları 1990'lı yıllarda sağladığı yüksek kâr ve talep nedeniyle beş kat artmıştır.Ancak 1990'ların sonlarından itibaren Tayvan hükümeti, insan sağlığı ve çevreye verdiği zarar nedeniyle bu meyvenin üretimine ve tüketimine savaş açmıştır. Bu nedenle günümüzde areka cevizi ismi çevre, bağımlılık ve kanser ile özdeşleşmiştir.Areka cevizi Güneydoğu Asya ülkelerinde ve özellikle Tayvan'ın güney kesiminde yaygın şekilde yetiştirilmektedir. Yapılan araştırmalar areka cevizi tüketiminin çevre ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etkileri bulunduğunu ortaya koymuştur. Çevre üzerindeki etkileri toprak erozyonu ve toprağın aşırı yıkanması sonucu asitlenmesi şeklinde görülür.Diğer yandan insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri ise madde bağımlılığı ile ağız ve gırtlak kanseri olarak görülmektedir.Bilindiği üzere areka cevizi, Tayvan'da tarımsal üretimde pirinçten sonra ikinci önemli ürün olup, çok sayıda kişi tarafından sakız gibi çiğnenerek tüketilmektedir. Bu çalışmanın amacı, areka cevizinin çevre ve insan sağlığı üzerindeki yıkıcı etkilerine dikkati çekmek ve

sonuç olarak, Tayvan hükümetinin areka cevizi üretim ve tüketimine karşı uyguladığı politikalar ile ilgili genel bir değerlendirme yapmaktır.Çalışma literatür taraması şeklinde hazırlanmıştır.
Anahtar Kelimeler: Tayvan, Çevre Sorunları, Kanser, Madde Bağımlılığı, Areka Cevizi

GİRİŞ

Tayvan'da yasal uyarıcı olarak kabul edilen ve ticari ismi ile Bing Lung, İngilizce ismi ile Betelnut; Filipinler, Vietnam, Malezya, Endonezya gibi Güneydoğu Asya ülkelerinde, Güneydoğu Asya'nın dışında Polinezya'dan Doğu Afrika'ya kadar olan bölgede, Hindistan, Myanmar ve Çin'in doğu bölgelerinde, Japonya'da ve Papua Yeni Gine'de de bulunan bir bitki türüdür. Yaygın olarak üretilip tüketilmekle birlikte, günümüzde dünya çapında yaklaşık ***600 milyon insanın*** areka cevizi çiğnediği bilinmektedir (Hawai, 2011).Çiğnenerek tüketilen areka cevizi, tütün, alkol ve kafeinli içeceklerden sonra dünyada en yaygın olarak kullanılan ***dördüncü psikoaktif maddedir***. Tayvan'ın güneyinde***4000 yıllık kazı alanlarında***yapılan arkeolojik araştırmalar sırasında,areka cevizi kalıntıları içerdiği tespit edilen insan dişlerinin zarar görmüş durumu,günümüzde modern Tayvan'da areka cevizi çiğneyenler ile aynı olduğunu ve Tayvan'ın yerli halklarının (kabilelerin) binlerce yıldır areka cevizi çiğnediklerini, areka cevizinin Tayvan kültürünün önemli bir parçası olduğunu ortaya koymuştur. Areka cevizi kullanıcılarının soğuk havalarda kendilerini sıcak tuttuğu, çiğniyor oldukları sürece uyanık kaldıklarını ifade ettikleri areka cevizi, Tayvanlı yerlilerin geleneksel ritüellerinde de yer almaya devam etmektedir. Günümüzde paket halinde satışa sunulan areka cevizleri, eskiden yaşlı yerliler tarafından toplandıklarında,masada ikram olarak sunulmaktaydı.Ayrıca, Tayvanlı kabilelerin düğünlerinde gelinin ailesine areka cevizi sunmaları önemli bir gelenekdir (Wang, 2008:,Nylander,2016:,www.unctad.com.).

1. AREKA CEVİZİNİN ÖZELLİKLERİ VE TÜKETİMİ

Areka cevizi ya da sözlük anlamıyla diğer adı ***felfelek; malabar palmiyesi, fufal ağacı, arek hurma ağacı*** olarak da adlandırılmaktadır. Palmiyegillerin alt grubu olan ***arekagillere*** dahil olan bitkinin yaklaşık 50 türü mevcuttur. Bunlardan sadece kaju arekası kullanılır. Uzakdoğu'da özellikle Tayvan'da üretilen ve tüketilen areka cevizi sadece çiğnenip tükürülür, yenilmez ve genelde yeşil renklidir. Çiğnendiğinde uyarıcı ve sindirime yardımcı etkisi vardır. Areka cevizi halk arasında ***kafa yapıcı*** olarak kabul edilir ve uzun süre kullanımlarda ağız ve gırtlak kanseri riskini artırır. Buruk, acımsı ve hafif aromalı kokusu vardır (Madran,1984:442).***1990'lı yıllarda***gündeme gelen ve Tayvan'da üretilen tropikal bir meyve çeşidi olan ***"areka cevizi"*** ile ilgili tartışmalar, areka cevizinin tarım sektörünü çökmekten kurtaran mı yoksa insanları zehirleyen ve çevreye zarar veren bir meyve mi olduğu şeklinde uç noktalara varmıştır. Bazı çevreler 1990'lı yılların sonunda Tayvan hükümetinin bu tartışmalı ürüne karşı aldığı tedbirlerin, sorunun çözümü için yetersiz ve çok geç olduğunu ileri sürmektedir.Tayvan'da kabine düzeyinde bir devlet kurumu olan ***Yerli Halklar Konseyi*** tarafından desteklenen bu proje,areka cevizinin yerli halklar ve toplum tarafından yaygın olarak kullanılma şeklinin değiştirilmesini amaçlamaktadır. Tarımsal üretimde Tayvan'dapirinçten sonra ikinci sırada bulunan areka cevizi tüketimi, Tayvan'daki ticari ismi ile Ping Lung, esasen Çin kültürünün bir parçası olmayıp yerli Tayvanlılar (Polinezyalılar)ın bir mirasıdır (Wang,2008:).

Areka cevizi meyvesi

Sert yeşil ve krem rengi dış kabuğu olan Areka cevizi taze ve kuru olarak tüketilen bir yemiştir. Çiğnenerek tüketildiğinden halk arasında "***Tayvan Sakızı***" olarak da bilinir. Ticari satış ismi Tayvan'da ***Ping Lang***; Solomon adalarında ***Bil nut*** olan areka cevizi, Fiji Adaları ve Papua Yeni Gine ve Myanmargibi Güney Doğu Asya ülkelerinde de yetiştirilmektedir. Güney Tayvan'da tropikal palmiye türü ağaçların tepedeki taç yaprakları arasında yetişen ve çok sayıda meyvenin üzüm salkımı formunda gelişen areka cevizi; sert ve yeşil kabuklu olup ceviz büyüklüğündedir. Çiğnenerek tüketilen meyve hafif tatlı, yumuşak alkollü bir içecek lezzetindedir. Meyvenin içindeki tat çiğneyen kişiye gevşeme ***hissi verir, kalp atışlarını hızlandırır ve vücut ısısını artırır.*** Areka cevizi, mahalli bir meyve çeşidi olan ***lao-hua*** yapraklarına kalsiyum oksit ihtiva eden kırmızı ya da beyaz renkli, kıvamlı, lezzet artırıcı krema türü bir malzeme sürüldükten sonra sarılarak hazırlanır. Bir başka tüketim şekli ise, areka cevizi çekirdeği öğütülür, ham kalkerle karıştırılır, top şekline getirilir ve çiğnenir. Uzun süreli çiğneme dişleri karartır, tükürülen suyu kırmızı olup kana benzer. Bu hazırlama ağızda tükürük oluşumuna yardımcı olur. Areka cevizinde bulunan polifenol ve alkoloid sindirimi uyarır. Kullanıcıya, kokain etkileri ile karşılaştırıldığında hafif denebilecek ancak ***psikolojik bağımlılık*** yaratacak kadar güçlü bir vuruş verir. Ancak, yapılan araştırmalar sonucu bu malzemenin ağızda oluşturduğu kimyevi reaksiyon sonucu ***kanser***riskini artırdığı anlaşılmıştır (www.taiwantoday.tw/news,1997:1-5,www.dunyasozluk.com/arek-cevizi-agacı.html/1166621).

Palmiye ağacında sarı areka cevizi salkımlarıareka cevizi meyvası ve tohumları

Lao-hua yapraklarının ise, geleneksel Çin ilaçları arasında C vitamini bakımından son derece zengin kabul edilmesine karşılık, içerdiği safran ve kanser artırıcı özelliği nedeniyle **DNA**'larda kopma ve bükülmelere sebep olduğu bilinmektedir. Ayrıca meyve içinde bulunan ***polipenol*** ve ***alkaloit*** sindirimi artırmaya yardımcı olmakla birlikte, kullanıcıya kokaine göre etkisi daha az olan bir keyif vermektedir. Bu özelliğinin ***psikolojik bağımlılık*** yaratacak kadar güçlü olması nedeniyle areka cevizi kamuoyunda sert tartışmalara sebep olmaktadır (Huang, 1997:20-22).

Areka cevizi ilk kullanımda çok sert ve rahatsız edici ***sıcak bir his*** verir. Areka cevizini çiğnerken ***suyunu yutmamaya*** ve onu ***dışarı tükürmeyi*** sağlamaya dikkat etmek gerekir. Bu nedenle Tayvan'da, areka cevizi çiğneyenlerin caddelerde kırmızı renkli tükürüklerine sıkça rastlanmaktadır Uzun süre kullanımda ise, diş ve tırnaklarda pis siyah veya kahverengi kırmızımsı lekelenmeye sebep olmaktadır(EIT,www.englishintaiwan.com).

Areka cevizinin lezzet artırıcı krema ile birlikte
Lao-hua yapraklarına sarılarak hazırlanışı

Dişlerde lekelenmecadde ve sokaklarda areka cevizi tükürükleri

2. TAYVAN'DA AREKA CEVİZİ ÜRETİM VE PAZARLAMASI

Tayvan'ın en güneyinde bulunan ***Pingtung*** eyaletinde areka cevizinin hasat mevsimi Mayıs ayı civarında başlar. Hasat zamanı, bölgede toplanan aracıların üreticiden aldıkları ürün, makineler vasıtası ile farklı kalitelere göre ayrılır. Areka cevizinin farklı kaliteleri için farklı fiyatlar belirlenir ve ilân edilir. Bu şekilde fiyatlandırılan areka cevizi paketlenir ve Ada'nın her tarafına dağılmış olan toptancılara satılmak üzere araçlara yüklenir. Bu dağıtım sonucu bölge toptancılarına satılan ürün, buralarda nihai tüketim için ülke çapında yayılmış olup sayıları yaklaşık 50 bini bulan sokak stantlarında satış yapan satıcılara dağıtılır. Areka cevizi satışı, otoyolların kenarında kurulan stantlarda marjinal giyimli genç kızlar tarafından genellikle uzun yol sürücüleri ve benzin istasyonlarında alış veriş yapan kişilere yapılır. 1986-1996 yılları arasında Tayvan'da areka cevizi plantasyonları ***11 bin dönümden 54 bin dönüme çıkarak*** hızla genişlemiş ve ***üretimi tam beş kat*** artmıştır. Bu hızlı üretim artışının sebebi, ***artan talebe*** bağlı olarak areka cevizi üretiminin ***çok kârlı*** olmasındandır. 1990'ların son çeyreğinde areka cevizi ağacının üreticiye dikim maliyeti sadece birkaç

sent iken, günde hektar başına 120 ABD doları gelir getirmekteydi (Huang, 1997:22-23, http://www.loopsamoa.com).

Tayvan'da areka cevizi plantasyonları

Tayvan'da areka cevizi tüketimini diğer ülkelerden ayıran şey areka cevizi (betel nut)'nin benzersiz pazarlama tekniği olarak kabul edilen "***betelnut kızları***"dır. Bu geleneksel isim Çin'de "***bin lang xishi***"dir. Marjinal giyimli bu seksi kızlar, neon lambaları ile ışıklandırılmış, telefon kulübesi tarzında dizayn edilmiş vitrinlerde otururlar. Showgirl şeklindeki kızlar naylon küçük paketler halindeki betel nut'u kamyon şoförlerine çok seri şekilde satar, tüketicileri düzenli olarak sarhoş ederler (EIT,www.englishintaiwan.com).

Areka cevizi tüketicisi

Areka cevizi sokak standı

Areka cevizi kullanımı, adanın özgür atmosferine bağlı olarak toplumun sigara ve alkol kullanımına paralel olarak artmıştır. Eskiden genellikle yaşlı ve evli kadınlar tarafından satılan areka cevizi, kullanıcıların çoğunun erkek ve maço izlenimi veren kişiler olması nedeniyle çoğunlukla genç kızlar tarafından satılmaktadır. 1960'larda ülkenin kırsal kesimlerine kadar başarılı bir pazarlama stratejisi ile satılmaya başlayan betel nuts 2000'li yılların sonlarına kadar bu şekilde devam etmiştir. Bir plastik poşet

1.65 ABD (50 NT$) olarak satışa sunulmuştur.Ülkede kanserle mücadele etmek üzere uygulanan hükümet politikaları sonucu gençlerin büyük ölçüde çiğnemekten vaz geçtiği ve genelde 40 yaş üzeri areka cevizi çiğneyenlerin talebinin ağırlıkta olmasına rağmen, 2016 yılı itibariyle önceki 5 yıla göre ülkede üretilen areka cevizi değerinin, kullanıcıların daha yüksek fiyattan tüketmeye razı olması nedeniyle % 25 arttığı, 2015 yılında Tayvan'da areka cevizi üretim değerinin 300 milyon doları aştığı görülmektedir. (www.mediallydisposed.wordpress.com

Huang:1997:24,Jen,2016:,www.channelnewasia.com/news).

Naylon poşette tüketime hazır bir areka cevizi paketi

Sokak standı ve Bettel nut girl

Areka cevizi ağaçları dikildikten ***5 yıl sonra*** meyve verir ve ***40 yıl boyunca*** yılda iki kez hasat edilir. 1960'lı yıllardan önce areka cevizi üretimi Tayvan'da düşüktü. 1970 ve 1998 yılları arasında üretim hızla arttı. Özellikle 1990'lı yıllarda Pingtung Bilim ve Teknoloji Üniversitesi tarafından yapılan araştırmaya göre, talep arttıkça çiftçiler genişleyen pazara tedarik etmek için daha fazla üretim yaptılar. Böylece, areka cevizi Tayvan ekonomisinde pirinçten sonra ikinci ürün oldu. Diğer yandan 1990'lı yıllarda Tayvan ekonomisinin emek-yoğun üretim modelinin hız kazanması nedeniyle üretkenliği artırmak için mavi yakalı işçilere areka cevizini uyarıcı özelliği nedeniyle işveren tarafından serbestçe dağıtıldı. Talep ve üretim arasındaki bu ilişki birbirini tetikleyerek, areka cevizinin pirinç yetiştirmekten kolay olması nedeniyle, pirinç tarlaları areka cevizi plantasyonlarına dönüştürüldü. 1980'li yıllarda Tayvan'da görülen demokrasi hareketi, Tayvanlılar için bir kimlik sembolü haline gelerek, tüketimi arttı. Ancak, Tayvan'da ağız kanseri sebebinin areka cevizi çiğneme olduğu ile ilgili kanıtlar ortaya çıkınca, hükümet üretimi ve tüketimini caydırıcı politikaları devreye soktu. Bu çabalar sonucu, Tayvan'da areka cevizi üretimi 1998 yılından 2006 yılına kadar % 30 azalma gösterdi.İstatistiklere göre Tayvan'ın 1996 yılı itibariyle areka cevizi üretimi ***485 milyon ABD doları***değerinde olup, Tayvan'da üretimi yapılan tüm tahıl çeşitleri arasında pirinçten sonra ikinci sırada gelmektedir. Tayvan devlet istatistiklerine göre ***2016 yılında 100 bin ton areka cevizi*** üretimi yapılmıştır. Tayvan'da 1990'ların

ortalarında yaklaşık ***2 milyon kişi*** areka cevizinin oluşturduğu iş kollarında çalışmaktaydı. Bu sektörden yılda ***3,4 milyar ABD dolarıgelir***elde ettikleri için özellikle güney Tayvan'da halk bu meyveyi ***yeşil altın*** olarak adlandırmaktadırlar. Güney Tayvan'da areka cevizi temel ürün olup, ekiminin yasaklandığı alçak eğimli tepelerde dahi üretilmektedir. Yapılan araştırmalar 1996 yılı itibariyle Tayvan'da ***2,4 milyon kişinin*** başka bir deyişle toplam nüfusun ***% 11,4***'ünün areka cevizi çiğnemekte olduğunu ve bunların toplumun belli bir kesimine mensup kişiler olduğunu ortaya koymuştur.Areka cevizinin Tayvan'da ilk kez popüler olduğu ***1970'li yıllarda*** ülkede ***ihracata yönelik ekonomik politikalar*** uygulanmaktaydı. Bu dönemde ülkede üretimde ***düşük teknoloji ve emek yoğun teknoloji*** kullanımı mevcuttu. Areka cevizi ile ilgili iş kollarında da çok sayıda mavi yakalı işçinin areka cevizi çiğneyerek***uzun süre uyanık kalmalarından*** kaynaklanan ***fazla çalışma sonucu,*** daha fazla gelir elde edebilmelerini sağladı. ***Kan dolaşımını artırıcı*** özelliği de bulunan areka cevizi, bu dönemde özellikle soğuk olan güney ve doğu Tayvan bölgelerinde kış mevsiminde vücut ısısını artırdığından işveren tarafından işçilere ***verimliliklerini artırma*** amacıyla verilmiştir.Özellikle ***1990'lı yıllarda*** Tayvan'da çalışanlara areka cevizi kullandırmak ***girişimcilerin itici gücü*** olduğundan üretim ve tüketimi açısından areka cevizi altın çağını yaşamıştır (www.statista.com, www.taiwantoday.twnews, Jen,2016:,wwwchannelnewsasia.com,Huang,1997:23,www.dunyasozluk.com.tr, Wang,2008:, www.taiwantoday.tw).

3.AREKA CEVİZİNİN ÇEVRE VE SAĞLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yukarıda yapılan açıklamalara bakıldığında Tayvan ve Güneydoğu Asya'da çok yaygın üretim ve tüketim maddesi olarak görülen areka cevizi, çevreye ve insan sağlığına vermiş olduğu zarar nedeniyle, bölgede hükümetlerin bir takım politikalarla üretim ve tüketim amaçlı caydırıcı yaptırımlar uyguladığı bir bitkidir. Bütün canlıların üzerinde yaşamlarını sürdürdükleri dış ortama çevre denilmektedir. İnsanlar, üretim ve tüketim faaliyetlerini çevreyi kullanarak yerine getirmektedirler. Bu nedenle ekonomik faaliyetlerin yoğunluğuna bağlı olarak çevrenin doğal halinin etkilenmesi ile çevre sorunları ortaya çıkmaktadır. Günümüzde önemli küresel problemlerden birisi çevre kirliliğidir. Çevre kirliliği doğal dengeyi bozan insan kaynaklı zararlar şeklinde tanımlanabilir. İnsanlar, toprakla yan yana ve ona bağımlı olarak yaşarlar. Toprak, en çabuk zarar gören kaynaklardan birisidir. Hem isteyerek, hem de başka faaliyetlerin sonucunda istemeyerek insanlar toprak üzerinde büyük etki yapmışlardır. Toprağın verimli üst tabakasının kaybı ve insanın yarattığı toprak bozulması dünyada en çok rastlanan toprak bozulma nedenidir (% 56). Toprak kirliliği, temel çevre değerlerinden olan toprağın, insanların faaliyetlerine bağlı olarak fiziksel, kimyasal ve jeolojik yapısının bozulmasıdır. Bir ekonomide büyümenin kalkınmaya dönüşmesi, sosyal maliyetinin en az düzeyde olması gerekir. Çevre kirliliği üretimin sosyal maliyetini artırmaktadır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma için gelecek kuşaklara bir çevre sorunu yaratmamak gerekir. Sürdürülebilir kalkınma için, kalkınmanın ekonomik ve sosyal yanı ile birlikte çevresel yanı da dikkate alınmalıdır. Ekonomik anlamda çevre sorunundan anlaşılan, üretimin dış maliyet yaratmasıdır. Ancak, çevre doğal, ekonomik ve beşeri değerlerin bir bütünüdür. Ayrıca, çevresel zararların tersine döndürülmesi zor olmakla birlikte, birçok çevre sorununun da insan ve çevre sağlığı ve refahı için yüksek derecede risk taşıdığı söylenebilir. Bir ülkede üretim faaliyetleri insanların maddi ve manevi refahını artırıcı yönde kanalize edilmelidir. Bunlar yapılırken insanların ruh ve beden sağlığının bozulmamasına, çevre kalitesinin düşürülmemesine ve gelecek

nesillerin refahını olumsuz yönde etkilememesine dikkat edilmesi gerekir (Pınar vd.2013: 151,155, Tümertekin ve Özgüç,2011:527-530, Özsabuncuoğlu ve Uğur, 2005:450, Korkmaz, 2013:36-37).

3.1. Areka Cevizinin Çevre Üzerindeki Etkileri

Tayvan'da çevreye verdiği zarar nedeniyle ***çevre kanseri*** olarak da ifade edilen areka cevizinin vatanı Malezya olan olup, buradan Endonezya, Pakistan, Hindistan ve Doğu Afrika ülkelerine kadar yayılmıştır. Tayvan, Filipinler, Vietnam, Hindistan, Malezya gibi Asya ülkelerinde çok popülerdir. Arek cevizi iç peysaj bitkisi olarak da kullanılmaktadır (www.bitkiler.com). Arek ağacı, Boyu 10-25 metre boyunda uzunca silindir gibi bir gövde ve tepeden şemsiye gibi yanlara sarkan 30-60 adet uzunca yapraklara sahiptir. Üzüm salkımı şeklinde meyveleri topluca bir arada olup önce beyaz, sonra yeşil ve tam olgunlaşınca sarı veya turuncu renk alan, tavuk yumurtası büyüklüğündeki meyvaların iç kısmında 2-3 cm çapında küre veya küremsi sert kabuklu çekirdekleri (cevizleri) bulunmaktadır. Kullanılan kısım bu cevizlerdir. Arek cevizleri çiğneme dışında, kurutularak toz haline getirilir ve ilaç yapımında kullanılır (www.alternatiftip.com.tr).

Tayvan sakızının bir başka adı da çevreye vermiş olduğu zarar nedeniyle "***çevre kanseri***"dir. Güney Tayvan'da deniz seviyesinden 100 ila 1200 metre yüksekliğe kadar olan dağlık kesimi bir kuşak gibi saran areka cevizi plantasyonlarının yılda 50 bin ila, 200 bin ton toprağın ***erozyonuna*** sebep olduğu anlaşılmıştır. Buna örnek olarak Orta Tayvan'da tayfunların sebep olduğu toprak kaynamasının ve dağlık yörede yıllık yağış tutarındaki azalmanın sebebi, areka cevizi yetiştiriciliğinin sebep olduğu toprak erozyonu ve toprağın kuruyarak yağmur için gerekli olan nemin azalması sonucu yer altı su seviyesinin azalmasıdır. Areka cevizinin sığ kökleri, heyelanlara eğimli dik yamaçlarda toprak kaymalarına sebep olmaktadır (Huang, 1997:25, Wang, www.taiwantoday.tw).Tayvan'da areka cevizi ekilen alanlara yılda ***4 milyar ton su*** verilmektedir. Bu miktar Tayvan'da yıllık su kullanımının yarısına eşittir. Ülkede yer altı su kaynaklarının büyük ölçüde tüketilmesi nedeniyle yer altı su havzalarının yüksekliği 5-20 metre azalmıştır (Gov.Inf.Office, Agricultural 1996: 190, Gov.Inf.Office, Geography, 1996:3-8). Ayrıca, Ada'nın iklim özellikleri nedeniyle de çok yağış alması ve toprağın fazlaca yıkanması sonucu madeni tuzların kaybolması, tarım topraklarının ***asitik*** özellik göstermesine yol açmaktadır. Bu nedenle toprağın doğal verimliliğinin zaten azaldığı Tayvan'da pirinçten sonra en çok yetiştirilen areka cevizi üretiminin önemli derecede suya bağımlı olması, ***tarım topraklarındaki kirlenmeyi*** büyük ölçüde artırmaktadır. Üreticilerin toprak kirliliğinden korunmak için gereken itinayı göstermemeleri nedeniyle ülkede toplam ***40 bin hektar arazinin yüzeyi 30 ila 60 metre derinliğinde*** ciddi olarak kemirilmiştir (Gov.Inf.Office, Geography, 1996:3-8, "agricultural"The Republic of Chine Yearbook, 1996:190, Gov. Inf. Office, 1997:,).

Günümüzün en önemli küresel problemlerinden birisi çevre kirliliğidir. Çevre kirliliği canlıların sağlığını olumsuz etkileyen maddelerin havaya, suya ve toprağa kavuşması ile ekosistemin dengesini bozan diğer etkilerdir. Günümüzde hava, su ve toprak kirliliği bölgesel olmaktan çıkıp küresel olmuştur. Areka cevizinin de Tayvan'ın dışında Güney Doğu Asya ülkelerinde geniş üretim alanlarının olması, yarattığı çevre kirliliği ve sürdürülebilir kalkınma açısından yarattığı çevre tehdidinin büyüklüğünü göstermektedir.

Genel olarak, Güneydoğu Asya ülkelerinde ve Tayvan'da yaygın olan Areka cevizi tüketim kültürünün birçok problemi de kendisinde barındırdığı söylenebilir.

Bunlar; caddelerde areka cevizi satan güzel kızlar, ağız kanseri, bağımlılık, kararmış dişler ve caddelerde kan dökülmüş hissi uyandıran kırmızı tükürükler gibi.

3.2. Areka Cevizinin Sağlık Üzerindeki Etkileri

3.2.1. Bağımlılık

Dünya çapında ***yaklaşık 600 milyon insanın kullandığı*** ve özellikle Güneydoğu Asya ülkelerinde yaygın olarak kullanıldığı bilinen areka cevizi ile ilgili klinik deneylerin yapılmadığı kaynaklarda belirtilmekteyse de, ***Dünya Sağlık Örgütü*** tarafından ***birinci grup insan kanserojenleri*** arasında sınıflandırılmış ve ***psikolojik bağımlılık*** yaratacak kadar güçlü etkileri olduğu, areka cevizi tohumunda yer alan ***arecaidine*** ve ***arecoline alkoloidlerin*** çiğnendiğinde ***sarhoş edici etkisi*** bulunduğu ve ***hafif bağımlılık*** yapma özelliği olduğu, ***merkezi sinir sistemini uyarıcı*** özellik gösterdiği belirtilmektedir (www.bitkiler.co, arek-cevizi-catechu.html).

Güneydoğu Asyalılar tarafından binlerce yıldır kullanılan lao-hua yapraklarına sürülen sönmüş kireç karışımından elde edilen krema üzerine konarak sarılan areka cevizi çiğnenerek tüketilir. Bu şekilde hazırlanan areka cevizi çiğneyenlere esrarkeşlerde olduğu gibi kendinden geçer haller oluşturur. Türk yazarların bitkiye Seylan Kaşusu demeleri yanlış bir tanımdır. Bu bitkiden kaşu elde edilmez ve bileşiminde zehirli alkaloitler içerir. Areka cevizi bileşimindeki en önemli madde ***% 0,2-0,5 ile alkalot türevleri*** bulunmasıdır. Alkalot türevleri; arecolin, arecaidin, guvacin ve guvacolin'dir. Ayrıca meyva, % 10-15 sabit yağ, eter yağı, tanin, zamk, polisakkarit ve kolin içerir. Areka cevizinin buruk, acımsı ve hafif aromalı kokusu vardır. ***Merkezi sinir sistemini uyarıcı, tükürük ve ter salgılarını artırıcı, bağırsak kurtlarını düşürücü ve bağırsak hareketlerini artırıcı*** (peristaktik) özellikleri bulunmaktadır. Bu güne kadar areka cevizi ile ilgili olarak üniversite kliniklerinde ***tedavi denemeleri ve araştırmalar yapılmamıştır***. Bu nedenle ikinci sınıf şifalı bir bitkidir. Ancak, Guam Üniversitesinin yapmış olduğu bir araştırmada deneklerin areka cevizi çiğnemelerinde;***kültürel inançların*** etkili olduğu, bazı kullanıcıların areka cevizini ***sönmüş kireç, tütün, votka, kakule, limon*** ile birlikte çiğnediklerini, bazı kullanıcıların ***olgunlaşmış veya olgunlaşmamış*** areka somunu çiğnemeyi tercih ettiklerini, areka cevizi çiğneyenlerin bazılarının areka cevizinin "***enerji verdiğni, insanın kendisini güçlü hissettirdiğini, çiğneme işlevi nedeniyle işyerinde uzun süre uyanık kaldığını, işyerinde gerginlik ve stresin üstesinden gelmeye yardımcı olduğunu, baş ve mide ağrısına karşı*** areka cevizi çiğnediklerini ifade etmişlerdir (www.alternatiftip.com.tr/arek-arekanuss-areca-catechu.htm.) ***Dünya Sağlık Örgütüne*** (WHO) göre, sigara alkol ve diğer kafeinli içeceklerden sonra dördüncü olarak en fazla bilinen ***psikoaktif madde*** olarak ifade edilen areka cevizinin ***dünya nüfusunun yaklaşık onda biri*** tarafından kullanıldığı belirtilmektedir. Dünya Sağlık Örgütüne göre ***psikoaktif maddeler*** merkezi sinir sistemini etkileyerek ***algı, duygudurum, düşünce, davranış ve motor işlevlerde uyarı ve baskılama*** ortaya çıkarır. Yasal ve yasa dışı olan tüm maddeleri kapsar. Psikoaktif maddeler, doğal (bitkisel) veya laboratuvarda üretilmiş olabilir (www.bağımlilik.info.tr).

Yine kullanıcıların, areka cevizi çiğnedikten birkaç saniye sonra ***kollarda karıncalanma ve tüylerinizin diken diken olduğunu, ardından vücutlarında güçlü bir titreme hissettiklerini*** ifade etmişlerdir. Ancak, yapılan araştırmalar areka cevizi çiğnemenin uzun vadede sonuçları itibariyle insan sağlığında ortaya çıkardığı olumsuz sonuçları nedeniyle mutlu etmediğidir. Tayvan Üniversitesi Devlet Hastanesinde görev yapan bir profesör, birçok gencin ***çok erkenyaşlarda*** areka cevizi çiğnemeye

başladıklarını ifade etmiştir. Areka cevizi çiğneyen kişiler ile yapılan mülakatlarda bu kişiler, ***daha uzun süre çalışabildikleri ve areka cevizi çiğnemenin manevi olarak insanı yukarıçektiğini*** söylediklerini ifade etmiştir. Tayvan Areka Cevizi Kontrol ve Ağız Kanserinden Korunma Birlik Başkanı Hahn Liang-Jiunn, areka cevizinin sağlık risklerine rağmen bu derece popüler olmasının birçok nedeni olduğunu ifade etmiştir. Bunlar; ***inşaat işçileri, uzun yol şoförleri ve balıkçılar*** gibi özellikle açıkta & dışarda çalışan kişilerin areka cevizi çiğnediklerinde kan dolaşımı hızlanması nedeniyle ***enerji*** elde ettikleridir. Bu kişilerle yapılan görüşmeler de kendilerini daha ***ılık hissettiklerini ve susama duygularının azaldığını*** ifade etmişlerdir. Ayrıca, bu kişiler areka sakızı çiğneyerek ***daha kolay arkadaş edindiklerini*** ifade etmişlerdir (Vaeda,www.loopsamoa.com).

3.2.2.Ağız ve Gırtlak Kanseri

Yapılan araştırmalar, areka cevizi çiğnemenin ***bağımlılık*** yaptığı ve ***ağız ve gırtlak kanseri*** sonuçları doğurarak ölümcül sonuçları olduğunu ortaya koymuştur (Madran, 1984:442).

Tayvan ile ilgili bir başka önemli bilgi ise, Tayvan'da ağız kanseri hastalarından her ***on hastanın dokuzunun*** areka cevizi çiğneme alışkanlığının olmasıdır. Yapılan medikal araştırmalar areka cevizi çiğnemenin yüksek seviyede kanserojen etkisi yaratması nedeniyle, her yıl ***ağız kanseri*** tanısı konan Tayvanlı'nın **5,700'den fazla** olduğunu ortaya koymuştur. 2012 yılı Tayvan Sağlık Bakanlığı verilerine göre bunlardan ***2300 civarında kişinin*** ağız kanserinden hayatlarını kaybetmiştir. Yine satıcı ve kullanıcılar ile yapılan görüşmelerde, ***sadece yaprakların zararlı olduğu, areka cevizinin aslında sağlıklı olduğu*** şeklinde yanlış ifade edilmektedir. Ancak, Uluslararası Kanser Araştırma Örgütü (IARC) areka cevizinin kendisinin ***kanserojen*** olduğu görüşündedir (Vaeda, www.loopsamoa.com).

Tayvan'da 1990'lı yıllardan bu yana yapılan araştırmalar sonucu, areka cevizi kullanımının sağlık açısından büyük tehlike yarattığı ve özellikle lao-hua yaprağına sürülen kremanın ağızda % ***9,5 gibi yüksek bir Ph*** seviyesine ulaşması nedeniyle ağız kanserine yol açtığına dair bulgular elde edilmiştir. Buna göre, Tayvan'da ***ağız kanserine yakalananların % 90'ını*** areka cevizi yeme alışkanlığı olanların oluşturduğu anlaşılmıştır. Ağız kanseri Tayvan'da ***erkek ölümlerinde % 50 ölüm sebebi*** olmakla birlikte, bu oran **her yıl % 14,5** oranında artmaktadır. Pingtung eyaletinde ağız kanserinin sebep olduğu ***kadın ölümleri*** de diğer bölgelere göre ***10 kat*** daha fazladır (Huang, 1997:24).

Areka cevizi çiğnemeye bağlı kanser vakaları

Yukarıda da belirtildiği üzere, dünyada yaklaşık ***600 milyon kişinin*** lao-hua yaprakları içine sönmüş kireç, kaşu (tanın akasyası) ve areka ceviz tozu karıştırılarak sürülen madde, saatlerce çiğnenerek tüketilmektedir. Çiğneme sırasında arecolinenin, daha az etkili olan arecaidine dönüşmesi ve ayrıca tüketilen ilacın aniden değil,saatlerce süren çiğneme ile yavaş yavaş alınması nedeniyle alkoloitler vücutta yoğunlaşmaz. Areka ceviz tozu ve veya ekstresinin yüksek oranda alınması zehirlenme ve hatta ölüme neden olabilir. Sürekli olarak ömür boyu çiğneyerek kullanımı ise,yukarıda da belirtildiği üzere, ağız içi kanserine yakalanmaya sebep olmaktadır.***Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı*** (IARC), loa-hua yaprağına sarılılı ***areka cevizi ve kireç ezmesi*** kombinasyonunun, tıpkı tütün gibi ***kanserojen*** özelliklere sahip olduğunu ve areka cevizi tohumunda yer alan ***arecaidine*** ve ***arecolinealkoloidler*** çiğnendiğinde ***sarhoş edici etkisi*** olduğu ve merkezi sinir sistemini uyaran arecolin varlığı sayesinde ***alışkanlık yaptığı*** ve***uyarıcı etkinin kaynağı*** olduğu açıklanmıştır (www.dunyasozluk.com.tr,Wang,2008:.www.sağlikocağım.net,www.bitkiler.com,www .alternatiftip.com.tr).

3.2.3.Diğer

Hurmagillerden olan areka cevizinin kestane büyüklüğündeki yemişleri çok üstün değerde ***şerit düşürücü*** nitelik (arecolin aloaloidi) taşıyan, tohumları sakız gibi çiğnenenve genellikleTayvan'da kırsal kesimde, köylerde halkın tenyalara karşı kullandığı bir bitkidir. Halk arasında eskiden bağırsak kurtları, solucan ve tenyalara karşı sıkça kullanılan areka cevizi günümüzde de kullanılmaktadır. Ancak bileşimindeki alkaloit türevlerinin zehirli olması nedeniyle aşırı kullanımlarda zehirlenmeler görülmektedir. Bu nedenle kullanımı günümüzde azalmıştır. Arek ceviz tozundan sabah,öğle ve akşam birer gramı geçmemek koşulu ile günde en fazla 3 gram kullanılabilmektedir. Tayvan'da günümüzde köylerde başta at, inek, köpek gibi hayvanlardaki tenya, solucan ve kurtlara karşı yoğun şekilde kullanılmaktadır (Madran, 1984:442, www.dünyasözlük.com.tr).

4.TAYVAN'DA AREKA CEVİZİ ÜRETİMİ VE TÜKETİMİNE KARŞI HÜKÜMET POLİTİKALARI

Tayvan'da areka cevizi üretim ve tüketiminin yarattığı bu olumsuz sonuçlar, hükümetin 1997 yılı itibariyle bu meyvenin ***yetiştirilmesine*** karşı, bir takım önlemler almasına neden olmuştur. Bunlar arasında;areka cevizi ile ilgili iş yapanlara ***vergi uygulaması***, dağlık bölgelerde areka cevizi yetiştirenlere ***ceza uygulaması, 18 yaşından küçüklerin*** areka cevizi çiğnemelerinin ***yasaklanması***, areka cevizi plantasyonlarının ***başka ürün çeşitlerine dönüştürülmesi***hususunda özendirici bir dizi tedbir bulunmaktadır. Bunlardan ***kahve, muz, yenidünya ve diğer bazı bitkilerin*** başarılı oldukları görülmüş ve bu bitkileri eken üreticilerin kendilerine güveni gelmiştir. Ayrıca yazılı ve görsel basın yoluyla areka cevizi konusunda Tayvan'da halk bilinçlendirilmeye çalışılmaktadır. Örneğin görsel basın yoluyla, tıpkı sigara içmeyi bırakma yarışmalarında olduğu gibi ödüller verilmesi, ünlülerin areka cevizi çiğnemekten nasıl vazgeçtiklerinin anlatılması gibi (Huang, 1997:25, Wang, 2008, wwwtaiwantoday.tw)

Areka cevizi çiğneme alışkanlığına karşı Tayvan'da uygulamaya konan yaptırımların benzerleri diğer Doğu Asya ülkelerinde de uygulanmaya başlanmıştır. Örneğin ***Papua Yeni Gine***'de lekeli duvarlar, areka cevizi çiğneyenlerin ne kadar çok olduğunu göstermektedir. Bu ve benzeri nedenlerle ***Myanmar***'da da hükümet tüm çalışanlara mesai saatleri içerisinde areka cevizi çiğnemelerini yasakladı. Areka cevizi satıcılarını ise, halka açık tüm alanlardan çıkartmak için kampanya başlattı (Nylander,www.edition.cnn.com). Özetle, areka cevizi üretimi, yarattığı istihdam ve tüketici talebi nedeniyle, Tayvan'da ve diğer ülkelerde önemli bir sektör haline gelmiş olmasına rağmen ***çevreye ve insan sağlığına*** verdiği zarardan dolayı ***hükümet, sağlık ve çevreci kuruluşların*** yanında yer alarak areka cevizine karşı adeta savaş açmıştır.

Tayvan hükümetinin areka cevizi üretim ve tüketimi ile ilgili olarak yerel düzeyde uyguladığı ulusal politikalar günümüzde sonuç vermeye başlamış olup, yapılan incelemeler özellikle son 5 yılda halkın bilinçlendiği, özellikle areka cevizi çiğneyen ***gençlerin*** sayısında önemli bir azalma olduğu ve günümüzde areka cevizi tüketenlerin çoğunlukla ***40 yaş üstü olduğunu*** ortaya koymuştur.Yine areka cevizi satıcısı ***betel-nuts kızlarının*** son zamanlarda işlerinin iyi gitmediğinden yakındıkları, özellikle Tayvan'ın kuzey bölgesinde sokaklarda areka cevizi satışlarının kalmadığı, hükümetin çabalarının

2007'den bu yana sonuç vermekte olduğu görülmektedir. Tayvan Sağlık Bakanlığı verilerine göre yaklaşık 24 milyon nüfusu olan Tayvan'da, 2007 ila2013 yılları arasında yetişkin erkeklerde areka cevizi kullananların oranı % 45 azalarak 950 bin kişi bu alışkanlığı terk etmiştir. Areka cevizi çiğneyenlerin sayısında önemli bir düşüş olmasına rağmen son beş yılda areka cevizinin ***üretim değerinin% 25*** civarında arttığı görülmektedir. Tayvan'da ulusal medya areka cevizi üretiminin toplam değerinin ***300 milyon ABD dolarını*** aştığını belirtmektedir. Tayvan Tarım ve Gıda Kurumu yetkilisi Chen Li-I toplam üretim değerindeki artışın, ***arzdaki düşüşe*** bağlı olduğunu ifade etmiştir. Hükümetin areka cevizi plantasyonlarını dönüştürerek, başka ürün ve meyvelerin yetiştirilmesine teşvik etmesi nedeniyle areka cevizi üretiminin önemli ölçüde düştüğünü belirtmiştir. Tayvan'da genç nesil areka cevizi çiğnemekten kaçınsa da, yaşlılar tıpkı sigara içmek gibi areka cevizi çiğneme alışkanlıklarından vazgeçmekte zorlandıklarından, daha yüksek paralarla tüketmeye razı olabiliyorlar. Ancak, üreticiler areka cevizi üretiminde bir gelecek görmediklerinden üretiminden vazgeçmektedirler. Böylece Tayvan kültürü haline gelen ***areka cevizi güzelleri***devri bitecek gibi görünüyor.Diğer yandan birçok politikacı, betelnut-girls (betelnut kızlarının) ada çapında yayılmasını engellemek için kampanyalar yürütmektedirler. Caddelerde kırmızı tükürük lekeleri ve satıcıların ülkenin imajını bozduklarını iddia etmektedirler. Ancak, hükümetin bağımlılıkla yaptığı mücadelede yetkililer sıklıkla, areka cevizi üreticilerinin güçlü lobilerinin ve areka cevizi bağımlılarının mukavemeti ile karşılaşılmaktadırlar. 2007 yılında çıkarılan yeni kanunlar, betelnuts kızlarının faaliyetlerini artık imkânsız hale getirmiş olsa da farklı çevrelerde hala areka cevizi satışı yapılmaktadır (Jen, 2016: www.channelnewsasia.com, Vaeda,wwwloopsamoa.).

5.BAĞIMLILIKLA MÜCADELEDE ULUSAL VE ULUSLARARSI POLİTİKALAR AÇISINDAN TAYVAN'DA HÜKÜMET POLİTİKALARININ BİR DEĞERLENDİRMESİ

Halk arasında "***Tayvan sakızı***" olarak da bilinen özellikle başta Tayvan olmak üzere Güneydoğu Asya ülkelerinde yaygın şekilde kullanılan, kaynaklara göre ***dünyada 600 milyon*** kişinin kullandığı ve psikolojik bağımlılık yaratacak kadar güçlü olup, ***psikoaktif madde*** özelliği taşıyan areka cevizi üretimi ve tüketimi yaygın kullanımı nedeniyle çevre ve insan sağlığı bakımından ciddi tehdit olduğu söylenebilir.Konunun sadece Tayvan için bir problem olmayıp, çevre ve sağlık açısından diğer Güneydoğu Asya ülkeleri içinde tehlike oluşturması, konunun ***uluslararası boyutunun varlığını*** ortaya koymaktadır.Areka cevizi çiğnemenin ***kanser yapıcı*** özelliğinin yanı sıra bir başka önemli sakıncası da kullananlarda ***bağımlılık*** yaratmasıdır. ***Madde kullanımı ve bağımlılık sorunu*** dünyada yeni bir sorun olmayıp, insanlık tarihi ile eşdeğer bir geçmişi bulunmaktadır. Bazı toplumlar ve toplum kesimlerinde madde kullanımına karşı bir mücadele gelişirken, bazı toplum ve toplum kesimlerinde de madde kullanımı yaşamsal ve kültürel bir gereklilik olarak algılanmıştır.

Madde Bağımlılığının Tanımı, Genel Özellikleri ve Areka Cevizi

Areka cevizinin tohumlarının içeriğinde olup, kullanıcıda yarattığı ***bağımlılık*** etkisi göz önüne alındığında, yapılan mücadelenin doğru sonuçlar vermesi bakımından

öncelikle hangi ***bilimsel tanımlama*** çerçevesinde ele alınması gerektiğine bakılması gerekir. Buna göre;

Halk arasında, basın yayın organlarında, hatta bazı bilimsel yayın ve kitaplarda ***maddebağımlılığı*** yerine ***uyuşturucu bağımlılığı*** terimi kullanılmaktadır. Bağımlılık yapan maddelerin ilk denendiklerinde uyarıcı etki yaptıkları, santral sinir sistemini uyuşturan etkilerinin ancak ***yüksek dozlarda*** ortaya çıktığı bilinmektedir. Diğer yandan ***ilaç kötüye kullanımı deyimi*** ise, belirli psikoaktif ilaçların insanda yaptıkları belirli keyif verici davranışsal etkileri sebebiyle ***tıbbi bakımdan gereksiz*** bir şekilde ve kişinin inisiyatifi ile kullanılmasıdır. Bu bağlamda sadece hekimlikte ilaç olarak kullanılmakta olan maddeler değil, aynı zamanda ***ilaç niteliğinde olmayan psikoaktif maddelerde*** kötüye kullanılır. Bu nedenle ***ilaç kötüye kullanımı ve bağımlılığı*** yerine***, madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı*** terimini kullanmak daha doğru bir yaklaşımdır. Günümüzde, madde kötüye kullanımı ve bağımlılığının toplumda görülme sıklığının giderek arttığı konusunda bilim insanları görüş birliği içerisindedirler. Ancak bu konuda sayısal oranlar ile ilgili olarak bizim ülkemizde de bir fikir birliği bulunmamaktadır. Ancak, bilinen çok önemli bir gerçek ***bağımlılık yapan maddelerin kötüye kullanılmasına*** bağlı olarak dünyada dolaşan yıllık para ***500 milyar Amerikan Dolarıdır***. Bu paranın neredeyse tamamı organize suç örgütlerinin kontrolündedir. İnsan sağlığı ile ilgili başka hiçbir hastalık organize suç örgütleri, terör ve kara para ile bu kadar iç içe değildir. Bu özellikleri ile de ***madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı*** mutlaka kontrol edilmesi gereken bir ***beyin hastalığıdır***. Bağımlılık yapan maddelerin ilk bakışta göz önünde tutulması gereken ***üç önemli özelliği*** vardır. Bunlardan birincisi ***keyif verici etkilere tolerans gelişimi***, ikincisi kullanımlarının ani kesilmesi sonucu ortaya çıkan ***yoksunluk krizi***, üçüncü olarak da uzun süreli kullanımlardan kaynaklanan ***fiziksel ve psikolojik arazların ortaya çıkması***dır. Bu üç özelliğin ilk ikisi bağımlılık yapan maddelerin ***pazarlanması ve sürekli kullanılmasına*** ciddi boyutta katkı sağlamaktadır. Üçüncü özellik olan ikincil sağlık problemlerinin ortaya çıkışı ise madde bağımlılığının bir sorun olmasının yansıra, başka halk sağlığı problemlerine yol açması veya bunların toplumda görülme sıklığının artması bakımından önemlidir. Bu yönü ile madde bağımlılığı karmaşık ve etkili bir ***halk sağlığı problemi*** oluşturmaktadır (Uzbay, 2009:5,9-11).

Ancak, bağımlılık bireylerin kendisini köleleştirdiği bir durumdur. Bireyin tutum, davranış ve duyumsaması üzerinde yıkıcı etkileri nedeniyle, toplum bu durumdaki bireyin katkı, güç ve emeğinden yoksun kalarak ***yüksek seviyede kayıplara*** uğrayacaktır. Bu nedenle, madde kullanım ve bağımlılığı tüm toplumları etkisi altında bulundurduğundan, hükümetlerin öncelikli politika konularından biri haline gelmiştir. Burada uluslararası ve ulusal nitelikli politikaların ortak amacı, ***temin ve talebi azaltma*** olmakla birlikte, başarılı olması için ülkenin kendine özgü ***sosyo-kültürel yapısına uygun*** özelliklere paralel olması gerekmektedir. Buna göre bağımlılıkla mücadelede ***uluslararası kurumsal yapı*** özetle aşağıdaki gibi teşekkül etmiştir.[31];Küreselleşen dünyada, ülkeler arasında bağımlılıkla mücadele konusunda farklı ve çelişen politikalar gözlenmekteyse de, küresel nitelikli en önemli ve en büyük örgüt ***Birleşmiş Milletler***(BM) olup, ***1988*** yılında Birleşmiş Milletler Bağımlılık Maddeleri Antlaşmasını (United Nations Convention on Drug Trafficking) imzaya açmıştır. Madde kullanımı ve bağımlılığı konusunda uluslararası duyarlılığı ve işbirliğini yansıtan diğer antlaşmalar; ***1961'de*** Single Convention on Narcotic Drugs, ***1971'de*** Convention on Psychotropic Substances, ***1988'de*** United Nations Convention against

Trafic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances olarak ifade edilebilir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler (BM) içinde yapılanmış ve politika belirleme konusunda otonomiye sahip olan ***Uluslararası Çalışma Örgütü*** (ILO)**,** ***Dünya Sağlık Örgütü*** WHO, ***Gümrük Tarifesi Ticaret Genel Anlaşması*** (GATT) sayılabilir.Dolayısıyla yerel hükümet ve politikalarının göze çarpan eksiklerini uluslararası ilişkilerin bu boyutu ile gidermesi zorunlu olarak kendini göstermektedir.Bu nedenle dünyada ***ulusal hükümetlerde*** politikacılar,***toplumun yapısını*** da göz önüne alarak bir takım politikalar üretmektedirler. Yapılan araştırmalar madde kullanımının genellikle ***genç yaşlarda başladığını*** ortaya koymuştur (Doğan, 2001:1-8, Azak, 2014:1-16, T.C. Anayasa, mad.58).

Bağımlılıkla mücadelede, uluslararası kurumsal yapının en önemli ve en büyük örgütü olan BM ve Tayvan arasındaki ilişkilere baktığımızda, Tayvan'ın BM örgütü üyesi olmadığını görmekteyiz. 1993 yılından bu yana, BM üyeliği için Tayvan tarafından yapılan başvurular, örgütün evrenselliği prensibine rağmen, Çin tarafından Tayvan Çin'in bir eyaleti olarak kabul edildiği nedeniyle red edilmektedir (Karadağ, 2018: 47-50). Türkiye'de bağımlılıkla mücadele ile ilgili olarak genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda; gerek ulusal, gerekse uluslararası seviyede kurum ve kuruluşlar arasında etkili bir koordinasyona önem verildiği ve bilimsel ve sağlam bilgiler ışığında ***bağımlılık*** sorununun anlamaya çalışıldığını söyleyebiliriz. Öncelikle ***T.C. Anayasasının 58 inci maddesinde*** yer alan ***". . devlet gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır."*** ifadesi ile ***devletimiz*** bu konudaki sorumluluğunu ve etkin mücadele yeteneğini açık şekilde ortaya koymuştur. Dolayısı ile ülkemizde, uyuşturucu ve bağımlılıkla mücadelede devletin sorumluluğunun ***ulusal politikalar açısından temel hüküm*** olarak Anayasamızın 58 ci maddesinde yer aldığı görülmektedir.

Düşük eğitim seviyesi, işsizlik, borçlanma, göç, fuhuş, şiddet madde kullanımını tetikleyen faktörler arasındadır. Ülkemizde son on yılda alkol ve madde bağımlılığı tedavi ve eğitim merkezleri sayısı artmasına rağmen hasta talebi karşılanamamaktadır. Ayakta başvuruda % 674, yatan hasta sayısında ise % 381 artış meydana gelmiştir. Ülkemizde bağımlılık tedavisi ile uğraşmak zahmetli olup, cazip değildir. Bu nedenle bu alanda iş üreten, katkı koyan sağlık insan gücü ve akademik personel sayısı sınırlıdır.

Bu kapsamda uluslararası politikalar açısından ise, dünyada ***güçlü bir aktör olarak BM'***in ***uluslararası sözleşmeler***, ***politik bildiriler*** ve ***eylem plânları*** ile ***küresel ortak bir mücadele stratejisi*** oluşturmayı hedeflemiş ve bu çalışmalara taraf olmuş diğer üye ülkeler gibi, ülkemizin de bu politika belgelerine taraf olduğu görülmektedir. Ayrıca, ***AB'ne katılım öncesi*** bazı politika, sistem ve yapılar mevzuatımıza transfer edilerek Türkiye'nin koşullarına uyarlanmış ve hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Buna göre ***bağımlılık ve uyuşturucu ile mücadele*** kapsamında Türkiye'nin gerek küresel, gerek bölgesel uyum çerçevesinde diğer ülkeler ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile ***kamu politikası etkileşimi*** içine girdiği anlaşılmaktadır (Demir ve Kılıç, 2017: 1).

Bu değerlendirmeler ışığında Doğu Asya ülkelerinden Doğu Afrika'ya kadar uzanan bir kuşakta, Japonya, Çin ve Tayvan'da yaygın şekilde kullanılan areka cevizi çiğneme kültürünün geleneksel, çevresel, ekonomik boyutları olmakla birlikte en önemli sonucu bir ***toplum sağlığı meselesi*** olmasıdır.Diğer yandan yukarıdaki

açıklamalar çerçevesinde areka cevizi tohumlarının ***psikoaktif özellik*** göstermesi, kullanıldığında keyif verici davranışsal etkileri olması, tıbbi bakımdan gereksiz şekilde kullanılması, ilaç niteliğinde olmayan psikoaktif madde özelliği gösteren areka cevizinin ***maddenin kötüye kullanımı ve bağımlılığı*** kapsamında ele alınabileceğini göstermektedir. Yine referans bilgilere dayanarak areka cevizi çiğnemenin madde bağımlılığı çerçevesinde bir ***beyin hastalığı olduğunu*** söylemek doğru olacaktır. Ayrıca, areka cevizi çiğneme alışkanlığının uzun yıllar devam etmesi sonucu ***ağız*** **ve gırtlak kanserine** yol açtığı bölgede ulusal sağlık otoritelerince de tespit edilmiş olup, bu vakalar kayıt altına alınmıştır. Bu nedenlerle areka cevizi çiğnemeye ciddi bir ***halk sağlığı*** problemi olarak bakmak gereklidir.

Dünyada areka cevizi çiğneyen 600 milyon kişinin varlığına ilişkin bir değerlendirme yapıldığında; bağımlılık yapan maddelerin kötüye kullanılmasına ilişkin olarak dünyada dolaşan yıllık para tutarının 500 milyar Amerikan Doları olduğunu ve bu paranın neredeyse tamamının organize suç örgütlerinin kontrolünde bulunduğudur. Buradan, areka cevizi çiğneme maliyetinin kara para trafiğinde yarattığı ***rantın payı,*** konunun bir başka tehlikeli boyutunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ

1970'li yıllarda emek-yoğun üretim tekniklerinin uygulandığı Tayvan'da özellikle dışarda çalışan balıkçılar, taksi şoförleri gibi hizmetlerde çalışanlar, vücut ısılarını artırmak için ve imalatta çalışan mavi yakalı işçilerin daha uzun sürelerle çalışmaları amacıyla verimliliklerini artırmak için işveren tarafından işçilere areka sakızı verildiği bilinmektedir.Ancak, uzun süreli kullanımlarda ağız ve gırtlak kanserine yol açması nedeniyle insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin görülmesi, özellikle gençlerin çok küçük yaşlarda areka cevizi çiğnemeye başlaması Tayvan'da tehlikenin boyutlarını artırmıştır. Tayvan'da yaygın kullanım sonucu giderek üretiminin artmıştır. Toprak erozyonu ve areka cevizi plantasyonlarında yüksek miktarda su kullanılması sonucu yeraltı su havzalarının yüksekliğini düşürmüş, buna paralel olarak da toprağın asitlik derecesini yükselterek tarım topraklarını kirletmiş ve toprağın doğal verimliliğini azaltmıştır. Areka cevizi üretimi, bu defa çevre üzerinde yapmış olduğu bu olumsuzluklar ve zararlar ne deniyle "**çevre kanseri**" olarak ifade edilmeye başlanmıştır.

Özetle areka cevizi üretimi yarattığı istihdam ve tüketici talebi nedeniyle Tayvan'da önemli bir sektör haline gelmiş olmasına rağmen çevreye ve insan sağlığına vermiş olduğu zararlar nedeniyle, hükümetin sağlık ve çevreci kuruluşların yanında yer alarak 2007 yılından bu yana uygulamaya koyduğu politikalar sonuç vermeye başlamıştır. Günümüzde özellikle genç yaş gurubunun areka cevizi çiğnemekten uzak durduğu, areka cevizi üretim alanlarının başka bitkilerin üretilmesi için teşvik edildiği, bu nedenle hem üretim, hem de tüketiminde önemli bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Yukarıda yapılan açıklamalara göre, areka cevizi kullanımının ***madde bağımlılığı*** kapsamında tanımlanabileceği söylenebilir. Bu nedenle, dünyada 600 milyon kişi tarafından tüketildiği, bir başka bilgiye göre dünya nüfusunun onda biri tarafından kullanıldığı bilinen ve Dünya Sağlık Örgütünün psikoaktif maddeler ile ilgili sıralamada en fazla bilinen psikoaktif madde olarak Areka cevizinin 4 cü sıraya yerleştiğine bakılırsa, gerek bağımlılık yapıcı özelliği, gerekse ağız ve gırtlak kanseri ile sonuçlanan

hastalıklar bakımından dünyada ve özellikle Güneydoğu Asya ülkelerinde bir ***toplum sağlığı sorunu*** olduğunu söyleyebiliriz. Madde kullanımı ve bağımlılığı, insan yaşamının dramatik bir şekilde kararmasına, bireyin ve toplumun refah düzeyinin düşmesine, madde ile ilişkili suç ve kazaların, enfeksiyon hastalıklarının ortaya çıkmasına ve ölümlere yol açmaktadır. Bu nedenle bağımlılık sırası ve sonrasında ortaya konulan hukuki, tıbbi, sosyolojik ve psikolojik çabalar çok önem taşımaktadır. Bu nedenle, bağımlılık öncesi alınacak tedbirler suç işleme ve bağımlı olma potansiyelini düşürmektedir. Dolayısı ile Tayvan'da hükümetin konuya sadece çevre ile ilgili bir sorun olarak yaklaşmak yerine, areka cevizi çiğnemenin ***madde bağımlılığı*** tanımı içerisinde değerlendirilerek, bir ***toplum sağlığı*** sorunsalı olduğundan hareketle üretim ve tüketiminde caydırıcı politikalar yanısıra,***kurumsal ve hukuki alt yapısının*** oluşturularak daha kapsamlı, bölgesel ve uluslararası politikaların uygulanması ile çözümü yerinde olacaktır.

Sonuç olarak, areka cevizi kullanımının dünyada 600 milyon gibi kalabalık bir tüketici potansiyeli olduğuna göre, Tayvan dahil olmak üzere yerel hükümetlerin ulusal olduğu kadar uluslararası politikalar ve kurumlarla işbirliğine gitmesinin küresel bir gerekçesi ve uluslararası ilişkilerden kaynaklanan bir gerekliliği mevcuttur. Buna göre, bağımlılıkla mücadelede areka cevizi çiğnemenin ortaya çıkaracağı risklere karşı,başta Tayvan olmak üzere areka cevizi çiğnemenin mevcut olduğu Doğu Çin ve Japonya'da dahil olmak üzere Güneydoğu Asya ülkelerinde yerel hükümetlerin, uluslararası örgüt ve antlaşmalara taraf olarak birlikte davranmaları ve politikalarına yön verecek şekilde kaynak teşkil eden kararları almaları ve uygulamaları önerilir.

REFERENCES

- Gov. Inf.Off., (1997), **A Brief Introduction to The republic of Chine,** Taipei.
- Gov. Inf. Off., (1996),*"Agricultural"***The republic of Chine yearbook 1996,** Taipei.
- Gov. Inf. Off.,(1996), *"Geography"***The republic of Chine yearbook 1996**, Taipei.
- Huang, Anita , (1997),"Betel Nuts, Beter Nut", **Free China Review**, vol 47, No:10, Taipei,
- Pınar Abuzer vd., (2013), **Maliye Politikası**, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2825, Ankara.
- Tümertekin, Erol ve Nazmiye Özgüç, (2011)**Beşeri Coğrafya İnsan-Kültür-Mekân**, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Korkmaz, Esfender, (2013),**Küresel Süreçte Ulusal Kalkınma,** Himalaya Yayınevi, İstanbul.
- Karadağ, Haluk, (2018) "Birleşmiş Milletler ve Tayvan'ın Tanınma Sorunsalı",Türkiye'de Tayvan Çalışmaları-1 (Tarih Ekonomi ve Uluslararsı İlişkiler), Editör A. Merthan Dündar, Asya Pasifik

Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, APAM yayınları 1, ISBN:978-605-136-402-5, Ankara Üniv. Basımevi, 28.12.2018. Ankara.

- Madran,Nurettin, (1984), **Yeni Tarım Sözlüğü İngilizce-Türkçe**, Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd. Şti. Ankara..

- Özsabuncuoğlu, vd., (2005), **Doğal Kaynaklar, Ekonomi, Yönetim, Politika**, İmaj yayınları, Ankara.

- Uzbay Tayfun, (2009), "Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler ve Bağımlılık Yapan Maddeler",Mised, Türk Eczacılar Birliği Yayını, Aralık 2009, Sayı:21-22,www.eczaakademi.org/makale,20110325100354 , madde_bagimliligi_tarihcesi.pdf.,İstanbul, 2009

İNTERNET ADRESLERİ

- Azak, Seyit, (2014) "**Bir Kamu Politikası Analizi Olarak Türkiye'de Uyuşturucu İle Mücadele**", (yayınlanmamışYüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Sos. Bil. Ens. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Ankara,.,www.ulusaltezmerkezi.net

- Demir Ergun ve Güray Kılıç,(2 Ekim 2017), "madde Bağımlılığı Neden Bu Kadar Arttı", Birgün Gazetesi,www.birgün.net, 182236html.(12.02.2019).

- Doğan, Yıldırım B. (2001) "Madde Kullanımı ve Bağımlılığı", **Aile ve Toplum,** Yıl:4, cilt:1, Sayı: 4 Eylül- Aralık, 2001, ISSN:1303-0256, dergipark.gov.tr/download/article-file/198-219, (12.02.2019).

- EIT, "Betelnut-BinLang Girls and the Culture of Belnut in Taiwan", www.englishintaiwan.com. (11.02.2019).

- Elif Yaldız, (2016) "Madde Bağımlılığının Nedenleri ve Sonuçları,www.muhendisbeyinler.net/madbagililiginin-nedenleri-ve sorunları/12.Ocak.2016, 2649, (12.02.2019).

- Hawai J Pablic Health, "(Areka (Betel) Nut Chewing Practices in Micronesian Population", March.03.2011,www.ncbi.nlm.nih.gov.pmc/article/PMC4322768, (21.02.2019).

- Nylander, Johan, CNNSept.05.2016,)"Taiwan tries to kick deadlyaddiction"www.edition.cnn.com,(12.09.2019).

- Wang, Audrey (2008) "Betelnut Culture Turns Overa New Leaf", Feb.01.2008,www.taiwantoday.tw, (21.02.2019).

- Vaeda, Julianna, "betelnuts beauties-taiwan-tries-kick-deadly-addiction", http://www.loopsamoa.com. (11.02.2019).
- Jen,Victoria (2016) "Fever People Nuts Over Betel Cheving in Taiwan" 7748210, Oct.18.2016, (11.02.2019).www.channelnewasia.com/news (11.02.2019).
- www.statista.com, erişim:11.02.2019
- Arek, Arekauss, Areca ca catechu,28 Ağustos.2010, alternatiftip.com.tr 19.02.2019, www. bitkiler. co, arek-cevizi-catechu. html, 2016/10, (19.02.2019).
- Arek cevizi nedir? (Betel Cevizi), 02.06.2016,www.sağlikocagım.net/arek-cevizi-nedir-betel-ceviz/, (24.02.2019).
- arek cevizi", bitkiler.com 2016/10.(19.02.2019)
- Chewing Gum Taiwanese Style:Bing lung", 14.10.2012, https //mediallydisposed.wordpress.com,(11.02.2019).
- arek cevizi, (areca catechu)" http://www.bitkiler.com, (24.02.2019).
- areca (betel)nut chewing Practices İn Micronesian Population", (19.02.2019).
- Psikoaktif maddeler ve Bağımlılık", www.bağimlilik.info.tr. (19.02.2019).
- T.C. Anayasa, www.turkhukuksitesi.com., (12.02.2019).
- Betel Nuts, Better Nut, Oct.01.1997,www.taiwantoday.tw/news, p.1-5, (21.02.2019).
- The world's hardest crustaceans betel walnuts, http://www.dunyasozluk.com.tr/arek-cevizi - agacı.htm 1166621, (19.02.2019).